

Валентина Ревуцька

Й там, я пригадую, дуже добре, ходили діти. Я думаю що вони були й можливо сільського, а може й міського походження. Вони ходили, жебрали, й вони співали. Я цю пісеньку пригадую. Й ця пісенька співалася, "Ой умру я, умру я, поховають мене. Й ніхто не буде знати де могила моя. Й ніхто не прийде, й ніхто не згада. Тільки ранною весною, соловей заспіва." Вони ходили між людей, й просили, щоб їм...

Мати продавала все, що можна було продати, щоб вижити. Звичайно, все неслося, все коштовне неслося до ТОРГСИНУ, де, як відомо, все це зважувалося, й давалося як можна меншу ціну. Пізніше, за ці купони, що мати діставала, вона могла діставати продукти, й вона, значить, приносила. Пригадую собі також такий випадок. Коли вже не було що занести, тому що всі коштовності мати вже віддала, одного ранку, її довго не було вдома, й пригадую, вона прийшла десь біля полуденку. В неї була опухла щока, й там, де колись у неї був золотий місток зубів, була просто западена. Й тоді вона принесла клучок, я пригадую, із гречаною кропою. Ніколи цей момент не забуду, як й багато інших.

Коли я йшла до школи, думаю, що це було ранною весною 33-го року, на дворі, це був ще, по моему, або кінець лютого або початок березня, був дуже гарний, соняшний такий ранок. Й ми діти групою йшли по серед дороги, тоді підійшли до школи, й переважно діти галасливі, й швиденько йдуть. А цього ранку вони ішли дуже поволе коли підходили до брами школи. Й коли я підійшла ближче, то я зрозуміла чому. Біля брами сиділи двоє сільських дітей. Хлопчик, мабуть років сім, дівчинка - може чотири, а може, мабуть чотири. Вони сиділи притулившись один до одного. В ночі падав ще сніг, трошки, й їх снігом притрусило. Вони не рухалися, дівчинка мала простягнуту ручку, й сніг так само на ручці лежав. Отже він не топився. Тобто, вони були вже мертві. Це на нас дітей, спеціально на мене, зробило страшне вражіння. Але, оце вражіння, що ви проходите повз мертвих дітей, й що ви самі дитина, це було надзвичайно важко, бо ви собі уявляли також уже мертвим. Коли ми вийшли з школи, то вже тих дітей не було. Тільки залишилося таке місце сухе.